

Redactioneel

De kwestie van de enunciatie in de film blijft een fascinerend onderwerp. In vorige afleveringen van *Versus* is dit onderwerp al vaker aan de orde geweest. Een aantal malen gebeurde dat via een zijdelingse maar alleszins complementaire benadering van het point-of-view en een enkele keer werd de problematiek meer frontaal aangepakt. Zie voor dit laatste bijvoorbeeld het artikel van Christian Metz, 'De onpersoonlijke enunciatie of de locatie van de film' en het samenvattende artikel van Jan Simons, 'De enunciatie van de film', waarin hij stelling nam voor de invalshoek van Francesco Casetti (*Versus* 3/1988). In dit nummer laten we Casetti zelf aan het woord en drukken een hoofdstuk af uit zijn boek *D'un regard à l'autre. Le film et son spectateur*.

Zoals Jean-Paul Simon in zijn artikel 'Enonciation et narration' (*Communications* 38/1983) al opmerkte, zijn er twee belangrijke invalshoeken, een linguïstische en een narratologische, met als belangrijkste vertegenwoordigers respectievelijk Emile Benveniste en Gerard Genette. Vaak worden daarbij dezelfde terminologieën gebruikt en lijken bepaalde onderdelen van de problematiek elkaar te overlappen. Toch is een combinatie van beide tot nog toe niet gemakkelijk gebleken. In het ene geval wordt een geheel van uitingen als onderdeel van een algemene theorie bestudeerd, in het andere geval een gespecialiseerde subklasse van uitingen, waarbij dan verder nog onderscheiden kan worden tussen verbale en beeldende uitingen of tussen vertellen en tonen.

Dat de enunciatie ook een rijk onderwerp is, mag blijken uit de hoeveelheid werken die ondertussen aan dit onderwerp is gewijd en het aantal onderzoekers dat zich er geheel of ten dele mee heeft beziggehouden. Om een indicatie te geven noemen we uit de losse pols Edward Branigan, François Jost, David Bordwell, Marc Vernet, Michelle Langny, Jean-Paul Simon, Dominique Chateau, Jacques Aumont, Roger Odin. Deze lijst kan nog veel langer worden, zeker als we er nog een derde – en niet de minst belangrijke – invalshoek, de psychoanalytische, bij betrekken. Immers, juist vanuit deze invalshoek werd de enunciatie in de film voor het eerst in 1970 bestudeerd.

In veel films is het theater sterk aanwezig, met name in genres als de musical. In 'Zang, dans en verhaal in film' gaat Jan Simons in op een kenmerk dat film en theater gemeenschappelijk hebben, namelijk het *tonen* voor een publiek. De verhouding van de toeschouwer ten opzichte van het gerepresenteerde verschilt echter in beide gevallen. Aan de hand van TOP HAT onderzoekt Jan Simons de functies van het theater in film en combineert het Barthesiaanse en Bordwelliaanse model met elkaar. Net als in de problematiek rond de enunciatie stelt zich hier het probleem van combinaties van modellen. Deze kunnen als een eerste stap fungeren in een verdere noodzakelijke uitwerking op een meer epistemologisch vlak. De vraag zal dan gesteld moeten worden: waar zijn deze modellen de uitdrukking of concretisering van?

Met het derde en laatste deel van 'De restauratie van films' van Vincent Pinel brengen we opnieuw de complexe problematiek van de conservering van films ter sprake. Hierover gaat ook 'Bits & Pieces, de grenzen van het filmarchief' van Peter Delpout. Hij verkent in dit artikel een grensgebied van het filmarchief: de grijze zone van de filmfragmenten.

Verder publiceren we het artikel van Algirdas Julien Greimas, 'Hoe actueel is het Saussurisme?' uit 1956. Deze tekst is binnen de huidige context van discussie rond de autonomie van de filmtheorieën en de waarde van paradigma's (in casu linguïstiek/semiotiek) in filmtheorieën en filmgeschiedenis opnieuw heel actueel. In een korte inleiding situeert Emile Poppe de tekst en geeft aan waarom deze vijftiendertig jaar later nog steeds van belang is.

Ten slotte in *Palimpsest* een artikel van Eric de Kuyper over de kunst & cultuur-kritiek. Filmkritiek als reflectie op film is een genre op zich. De Kuyper gaat in op de morele en esthetische voorwaarden van deze literatuur.